

Brüssel, 17. mai 2016
(OR. en)

8791/16

RECH 133
TELECOM 74

MÄRKUS

Saatja:	Alaliste esindajate komitee (COREPER I)
Saaja:	Nõukogu
Teema:	<i>Konkurentsivõime nõukogu 26.–27. mai 2016. aasta istungi ettevalmistamine</i> Eelnõu: nõukogu järelused avatud teaduse süsteemile ülemineku kohta – Vastuvõtmine

1. Eesistujariik Madalmaad peab avatud teadust üheks oma peamiseks prioriteediks teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas. Seoses sellega esitas eesistujariik teemakohaste nõukogu järelusede eelnõu. Järelusede eelnõu arutati teaduse töörühma 21. märtsi ning 18. ja 25. aprilli 2016. aasta koosolekutel.
2. Alaliste esindajate komitee vaatas kõnealuste järelusede eelnõu läbi oma 11. mai 2016. aasta koosolekul, lahendas seni lahtised küsimused ning nõustus esitama järelusede eelnõu vastuvõtmiseks 26.–27. mail 2016 kokku tulevate konkurentsivõime nõukogule.
3. Sellest tulenevalt kutsutakse nõukogu (konkurentsivõime) üles lisas esitatud järelusede oma 26.–27. mai 2016. aasta istungil vastu võtma.

NÕUKOGU JÄRELDUSED AVATUD TEADUSE SÜSTEEMILE ÜLEMINEKU KOHTA

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

TULETADES MEELDE

- komisjoni 17. juuli 2012. aasta soovitus teadusinfo kättesaadavuse ja säilitamise kohta¹ ning 17. juuli 2012. aasta teatist „Teadusinfo paremini kättesaadavaks: rohkem kasu avaliku sektori investeeringutest teadustegevusse“²;
- programmi „Horisont 2020“³ üldtingimusi, mille kaudu on tagatud avatud juurdepääs teaduspublikatsioonidele ning mille kaudu edendatakse ELi tasandil avaliku sektori rahastatud teadusuuringute puhul avatud juurdepääsu teadusandmetele;
- komisjoni 2015. aasta veebruari aruannet „Avaliku konsultatsiooni tulemuste kinnitamine seoses dokumendiga „Science 2.0: teadus üleminekuetapis““⁴;
- komisjoni 6. mai 2015. aasta teatist „Euroopa digitaalse ühtse turu strateegia“⁵, milles tunnistatakse teaduse ja teadusuuringute tähtsust innovatsiooni edendamisel, eelkõige eesmärgi kaudu parandada andmepõhise teaduse raamtingimusi;

¹ Dok 12846/12.

² Dok 12847/12.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1291/2013, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020.

⁴ Aruanne on kättesaadav siin: http://ec.europa.eu/research/consultations/science-2.0/science_2_0_final_report.pdf#view=fit&pagemode=none

⁵ Dok 8672/15.

- oma 29. mai 2015. aasta järeldusi Euroopa teadusruumi 2015.–2020. aasta tegevuskava kohta,⁶ millega võetakse vastu Euroopa teadusruumi (ERA) tegevuskava ning rõhutatakse, kui tähtis on alustada 2016. aasta keskpaigaks tegevuskavas kindlaksmääratud esmatähtsate tegevusprioriteetide, sealhulgas 5. prioriteedi „Teadmiste optimaalne ringlus“ rakendamist;
- oma 29. mai 2015. aasta järeldusi, milles käsitletakse avatud, andmemahukat ja võrgustatud teadustööd kiirema ja laiema innovatsiooni hoogustajana,⁷ milles väljendatakse poliitilist toetust luua õiged raamtingimused suurandmetele keskendunud teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks ning tugevdada Euroopas kogu andmete väärtusahelat;

Avatud teadus

1. TUNNISTAB, et andmete eksponentsiaalne kasv ja järjest võimsama digitehnoloogia kättesaadavus ning teadusringkonna globaliseerumine ja samuti suurenev ühiskondlik nõudlus käsitleda meie aja suuri ühiskondlikke probleeme moodustavad käimasoleva ülemineku aluse ning teaduse ja teadusuuringute avanemise, millele osutatakse kui avatud teadusele, mõjutades teadusuuringute tegemise viisi ja teaduse korralduse käimasolevat arengut;
2. TEADVUSTAB, et avatud teadusel on potentsiaal parandada teaduse kvaliteeti ja suurendada selle mõju ja sellest saadavat kasu ning kiirendada teadmiste edasiarenemist, muutes need usaldusväärsemaks, efektiivsemaks ja täpsemaks, ühiskonna poolt paremini mõistetavaks ja ühiskondlikele probleemidele paremini vastavaks, ning et avatud teadusel on potentsiaal võimaldada majanduskasvu ja innovatsiooni kõigi sidusrühmade teadustulemuste taaskasutamise kaudu kõigil ühiskonna tasanditel ning lõpuks aidata kaasa Euroopa majanduskasvule ja konkurentsivõimele;

⁶ Dok 8975/15.

⁷ Dok 9360/15.

3. RÕHUTAB, et avatud teadus hõlmab muu hulgas avatud juurdepääsu teaduspublikatsioonidele ning teadusandmete optimaalset taaskasutamist, kodanike teadusesse antavat panust ja teadusuuringute usaldusväarsust; MÄRGIB, et avatud juurdepääs teaduspublikatsioonidele ning teadusandmete optimaalne taaskasutamine on avatud teaduse arendamise seisukohalt ülimalt tähtsad; VÕTAB TEADMISEKS Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee (ERAC) arvamuse „Avatud teadusandmed“,⁸ Amsterdami üleskutse, mis esitati eesistujariik Madalmaade korraldatud avatud teaduse teemalisel konverentsil,⁹ ning erinevad liikmesriikide, komisjoni ja sidusrühmade edendatavad algatused¹⁰; KUTSUB avatud teadust ja innovatsiooni käsitlevat ERACi alalist töörühma hindama Amsterdami üleskutses ette pandud meetmete teostatavust, efektiivsust ja prioriseerimist ning selle kohta aru andma; RÕHUTAB vajadust kõigi asjaomaste partnerite (komisjon, liikmesriigid, kodanikuühiskond ja sidusrühmad) kooskõlastatud tegevuse järele¹¹;

Avatud teaduse poliitikaplatvorm ja Euroopa avatud teaduse tegevuskava

4. MÄRGIB komisjoni poolt avatud teaduse poliitikaplatvormi¹² loomist, mille eesmärk on toetada Euroopa avatud teaduse poliitika edasiarendamist ja edendada sidusrühmade seas parimate tavade kasutamist, käsitledes sealhulgas selliseid küsimusi nagu preemia- ja hindamissüsteemide kohandamine, alternatiivsed mudelid avatud juurdepääsuga avaldamiseks ja teadusandmete haldamiseks (sealhulgas arhiveerimiseks), teadusandmete optimaalse taaskasutamise juhtpõhimõtted, standardite väljatöötamine ja kasutamine, ning avatud teaduse muud aspektid, nagu teadusuuringute usaldusväarsuse edendamine ja kodanike teadusesse antava panuse arendamine; KUTSUB komisjoni ÜLES teavitama liikmesriike ja sidusrühmi käimasolevatest avatud teaduse poliitikaplatvormi puudutavatest arengutest ja väljunditest regulaarselt vähemalt kaks korda aastas;

⁸ Dok ERAC 1202/16.

⁹ Eesistujariik Madalmaade korraldatud avatud teaduse teemaline konverents: Visioonist tegudeni, Amsterdam, 4.–5. aprill 2016.

¹⁰ Nt avatud teaduse tegevuskavade ja poliitikate väljatöötamine riiklikul tasandil.

¹¹ Sidusrühmad hõlmavad teadlasi (ülikoolid, teadus- ja tehnoloogiaasutused, ettevõtjad), rahastamisasutusi, kirjastajaid ja teenuseid osutavaid asutusi.

¹² <http://ec.europa.eu/research/openscience/index.cfm?pg=open-science-policy-platform>

5. KUTSUB komisjoni ÜLES, koostöös avatud teaduse poliitikaplatvormiga ja tihedas koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega, ning võttes arvesse olemasolevaid algatusi, arendama edasi Euroopa avatud teaduse tegevuskava, et veelgi suurendada teaduse mõju ühiskonnale tervikuna, ergutada kogu avatud teaduse meetmetest saadavate potentsiaalsete teadmiste efektiivset mobiliseerimist ning käsitleda nõudlust IKT alaseid ja andmeoskuseid, eelkõige professionaalseid andmehaldusoskuseid, käsitlevate koolituste järele, mis aitab kaasa kodanike juurdepääsule teadusuuringute tulemustele;

Takistuste kõrvaldamine ja stiimulite edendamine

6. ON NÕUS, et avaliku sektori rahastatud teadusuuringute tulemused tuleks teha võimalikult avatud viisil kättesaadavaks, ning TUNNISTAB, et avaliku sektori rahastatud teadusuuringutele juurepääsu takistavad tarbetud õiguslikud, organisatsioonilised ja finantsalased asjaolud tuleks võimalikult suures ja asjakohases ulatuses kõrvaldada, et saavutada optimaalne teadmiste jagamine, võttes vajaduse korral arvesse vajadust tulemusi kasutada; INNUSTAB komisjoni ja liikmesriike tegema täiendavat koostööd kolmandate riikidega, et kiirendada avatud teadusele ülemineku protsessi ja tagada vastastikune kasu seoses avatud juurdepääsuga teaduspublikatsioonidele ja teadusandmete optimaalse taaskasutamise ülemaailmses kontekstis;

7. LEIAB, et teadusliku kvaliteedi hindamine peaks tuginema tööle endale ning seda tuleks laiendada, et see hõlmaks teaduse poolt tervele ühiskonnale avaldatava mõju hinnangut, samal ajal kui praegu keskendutakse ajakirjade mõjule ja publikatsioonide tsitaatide arvule tuginevatele näitajatele; JULGUSTAB komisjoni, liikmesriike ja sidusrühmi arendama oma läbivaatamis- ja hindamissüsteemides koordineeritud viisil edasi parema kvaliteedi tagamise algatusi; RÕHUTAB, et teadlaste (ja teadusuuringute valdkonna sidusrühmade) premeerimiseks tuleb kehtestada stiimulimehhanismid teadusuuringute tulemuste taaskasutamise eesmärgil jagamise eest; KUTSUB komisjoni, avatud teaduse poliitikaplatformi, liikmesriike ja sidusrühmi ÜLES uurima teadusega tegelemise viiside muutmiseks võimalikke mehhanisme, sealhulgas koolitustegevusi ja teaduslikkuse suurendamist; INNUSTAB komisjoni avatud teaduse poliitikaplatformi kaudu tegema koostööd eelkõige seoses stiimulitega andmete tsiteerimist käsitleva rahvusvaheliselt vastuvõetava süsteemi huvides, kasutades juba olemasolevaid algatusi ja eksperditeadmisi;
8. TERVITAB komisjoni 9. detsembri 2015. aasta teatist „Autoriõiguse euroopalikuma ja aja nõuetele vastava raamistiku suunas“¹³ ning OOTAB seadusandlikke ettepanekuid, millest komisjon selles dokumendis teavitas; RÕHUTAB, kui tähtis on tugevdada ELi konkurentsivõimet ning tehnoloogilist ja teaduslikku juhtrolli, mis võiks hõlmata seda, et üldistes huvides tegutsevatel teadusorganisatsioonidel võimaldatakse teha teadustöö eesmärgil teksti- ja andmekaevet sisus, millele neil juba on seaduslik juurdepääs; RÕHUTAB vajadust jätkata komisjoni ja liikmesriikide toetust, et võimaldada kõigil organitel ja organisatsioonidel, sealhulgas kodanikel, teadlastel, ettevõtetel ja VKEdel otsida avaliku sektori rahastatud teadusuuringute tulemusi, millele neil juba on seaduslik juurdepääs;
9. USUB, et optimaalset juurdepääsu teadustöö tulemustele ja tulemuste taaskasutamist saab tõhustada, kui teadlased või nende tööandjad säilitavad oma teadustööde autoriõiguse; KUTSUB komisjoni ja liikmesriike üles uurima õiguslikke võimalusi sellega seotud meetmete jaoks ja edendama teaduspublikatsioonide ja teadusandmete kogumite jaoks litsentsimismudelite, näiteks mudeli *Creative Commons* kasutamist;

¹³ Dok 15264/15.

Avatud juurdepääs teaduspublikatsioonidele

10. TERVITAB avatud juurdepääsu teaduspublikatsioonidele¹⁴ avaliku sektori rahastatud teadusuuringute tulemuste vaikimisi avaldamise võimalusena; TUNNISTAB, et täielik üleminek avatud juurdepääsule peaks tuginema ühistele põhimõtetele, näiteks läbipaistvusele, teadusuuringute usaldusväärsusele, jätkusuutlikkusele, õiglasele hinnapoliitikale ja majanduslikule elujõulisusele; ning KUTSUB liikmesriike, komisjoni ja sidusrühmi ÜLES kõrvaldama finantsalaseid ja õiguslikke takistusi ning astuma vajalikke samme edukaks rakendamiseks kõikides teadusvaldkondades, hõlmates erimeetmeid nende teadusharude puhul, kus takistused pidurdavad edusamme;
11. KUTSUB komisjoni ÜLES töötama välja meetmeid ja innustama nende kasutamist, et optimaalselt, koostöös sidusrühmade ja liikmesriikidega, järgida programmi „Horisont 2020“ kohaseid teaduspublikatsioonidele avatud juurdepääsu käsitlevaid sätteid; INNUSTAB liikmesriike tegema koostööd sidusrühmadega, et nad teeksid riiklikul tasandil seoses avaliku sektori rahastatud teadusuuringutega sama;

¹⁴ Käesolevates järeldustes tähendab avatud juurdepääs teaduspublikatsioonidele nende vaba kättesaadavust avalikust internetist, mis lubab kõigil kasutajatel nimetatud artiklite täistekste lugeda, alla laadida, kopeerida, levitada, välja trükkida, nendes otsinguid teostada või neid linkida, kasutada neid indekseerimiseks, edastada neid andmetena tarkvarasse või kasutada neid mis tahes muul seaduslikul eesmärgil, ilma finantsalaste, õiguslike või tehniliste takistusteta. Selles valdkonnas peaks ainus reprodutseerimisele ja levitamisele kehtestatav piirang ning ainus autoriõiguse funktsioon olema autoritele oma töö usaldusväärsuse üle kontrolli andmine ning õigus olla nõuetekohaselt tunnustatud ja tsiteeritud (peamine allikas: Budapesti avatud juurdepääsu algatus (*Budapest Open Access Initiative*), 2002, kättesaadav järgmisel lingil: <http://www.budapestopenaccessinitiative.org/read>).

12. LEPIB KOKKU, et tuleb veel enam edendada teaduspublikatsioonidele avatud juurdepääsu süvalaiendamist, toetades jätkuvalt üleminekut kohesele vaikimisi avatud juurdepääsule 2020. aastaks, kasutades mitmesuguseid võimalikke mudeleid ja tehes seda kulutõhusalt, ilma ajaliste juurdepääsupiiranguteta või võimalikult lühikeste piirangutega ning ilma rahaliste ja juriidiliste takistusteta, võttes arvesse uurimissüsteemide ja -distsipliinide mitmekesisust ning seda, et avatud juurdepääs teaduspublikatsioonidele tuleks saavutada nii, et peetaks täielikult kinni põhimõttest, et ühelegi teadlasele ei seata avaldamisel takistusi; KUTSUB komisjoni, liikmesriike ja asjaomaseid sidusrühmi, sealhulgas teadusuuringuid rahastavaid organisatsioone ÜLES seda üleminekut soodustama; ning RÕHUTAB, kui tähtis on, et teaduskirjastuste sektori lepingud oleksid selged;
13. KUTSUB kõiki partnereid ÜLES osalema selle eesmärgi saavutamiseks sünkroniseeritud jõupingutustes, kusjuures 2018. aastaks on kehtestatud vahe-eesmärgid¹⁵; KUTSUB komisjoni ja liikmesriike ÜLES teostama sel ajavahemikul korrapäraselt riiklike kontaktpunktide kaudu põhjalikku järelevalvet¹⁶ ning ühtlustama seda võimalikult palju Euroopa teadusruumi edusammude järelevalvega; PALUB komisjonil aidata liikmesriikidel ja sidusrühmadel arendada eksperditeadmisi ning hõlbustada teabejagamist, nt sellekohaste ELi rahastatud projektide kaudu;

Teadusandmete optimaalne taaskasutamine

14. RÕHUTAB, et avaliku sektori rahastatud teadusprojektide tulemusel saadud teadusandmeid võiks käsitada avaliku hüvena, ning INNUSTAB liikmesriike, komisjoni ja sidusrühmasid seadma lähtekohaks teadusandmete optimaalse taaskasutamise, tunnistades samas vajadust erinevate juurdepääsurežiimide järele tulenevalt intellektuaalomandi õigustest, isikuandmete kaitsest ja konfidentsiaalsusest, julgeolekukaalutlustest, ülemaailmsest majanduslikust konkurentsivõimest ja muudest õigustatud huvidest. Seetõttu peaks aluspõhimõte teadusandmete optimaalseks taaskasutamiseks olema „nii avatud kui võimalik, nii suletud kui vajalik“;

¹⁵ Vahe-eesmärgid hõlmavad kuldset avatud juurdepääsu, hübriidjuurdepääsu ja rohelist avatud juurdepääsu.

¹⁶ Nagu on ette nähtud komisjoni 17. juuli 2012. aasta soovitusel teadusinfo kättesaadavuse ja säilitamise kohta (dok 12846/12).

15. TERVITAB komisjoni kavatsust teha programmi „Horisont 2020“ alusel saadud teadusandmed vaikimisi avatuks,¹⁷ samas tunnistades õigust seda põhimõtet intellektuaalomandi õigustel, isikuandmete kaitsel ja konfidentsiaalsusel, julgeolekukaalutlustel ja muudel õigustatud huvidel põhinevate asjaolude korral mitte kohaldada; KUTSUB komisjoni ÜLES edendama andmete hooldamist – sealhulgas koolitustegevust ja teadlikkuse suurendamist – ja rakendama teadusuuringute protsessi lahutamatu osana andmehalduskavasid ning tagama jätkuvalt selle, et nii andmehaldus- kui ka teadusandmete ettevalmistamise kulud vastaksid programmi „Horisont 2020“ alusel rahastamise saamise tingimustele; INNUSTAB liikmesriike ja sidusrühmasid töötama välja vastavaid strateegiaid ning viima andmehalduskavade kasutamise oma riiklikesse uurimisprogrammidesse standardse teadustavana sisse;
16. RÕHUTAB, et teadusandmete optimaalse taaskasutamise võimalusi saab realiseerida ainult siis, kui andmed on kooskõlas põhimõttega, et andmed on leitavad, juurdepääsetavad, koostalitlusvõimelised ja taaskasutatavad turvalises ja usaldust tekitavas keskkonnas; TULETAB MEELDE teadusandmete talletamise, pikaajalise säilitamise ja hooldamise tähtsust, võttes arvesse uurimisrühma või -asutuse suutlikkust ning tagades rahvusvahelistel standarditel põhinevate metaandmete olemasolu; INNUSTAB liikmesriike, komisjoni ja sidusrühmi järgima uurimisprogrammides ja rahastatismehhanismides andmete leitavuse, juurdepääsetavuse, koostalitlusvõimelisuse ja taaskasutatavuse põhimõtet;

¹⁷ Komisjoni 19. aprilli 2016. aasta teatis „Euroopa pilvandmetöötluse algatus. Konkurentsivõimelise andme- ja teadmuspõhise majanduse ülesehitamine Euroopas“.

17. VÕTAB TEADMISEKS komisjoni 19. aprilli 2016. aasta teatise „Euroopa pilvandmetöötluse algatus. Konkurentsivõimelise andme- ja teadmuspõhise majanduse ülesehitamine Euroopas“¹⁸ ja TUNNISTAB, et Euroopa võib kasu saada Euroopa avatud teaduspilvest,¹⁹ mis võimaldab muu hulgas turvalist ja pikaajalist hoiustamist, tõhusat analüüsi ning teadusandmete kasutajasõbralikku kasutamist, mis on piiriülene ja valdkondadevaheline; KUTSUB komisjoni ÜLES uurima koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega asjakohaseid juhtimis- ja rahastamislahendusi, võttes piisaval määral arvesse olemasolevaid algatusi ja nende jätkusuutlikkust ning võrdseid tingimusi kogu Euroopas;

Järeldused

18. KUTSUB komisjoni, liikmesriike ja sidusrühmi ÜLES võtma vajalikke meetmeid avatud teaduse tegelikkuseks muutmiseks ning toetama vajadust kooskõlastatud meetmete järele asjakohastel riiklikel, ELi tasandi, mitmepoolsetel ja rahvusvahelistel foorumitel; KUTSUB komisjoni ÜLES teavitama liikmesriike avatud teaduse poliitikaplatvormiga seotud tööst ja neid sellesse kaasama ning koordineerima oma tegevusi liikmesriikidega, ning NÕUSTUB tegema koos komisjoni ja platvormiga edusammudest kokkuvõtteid, alustades hiljemalt ühe aasta jooksul alates praegusest.

¹⁸ Dok 8099/16.

¹⁹ Euroopa avatud teaduspilv ühendab olemasolevad teadusandmete taristud, mis on praegu hajutatud eri teadusharude ja liikmesriikide vahel.